

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

КОРИЦЬКА ОЛЬГА ІВАНІВНА

УДК 338.45:330.131.5-047.44 (477):339.92](043.3)

**ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА
УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидат економічних наук

Львів – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Струк Наталія Семенівна,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
доцент кафедри обліку і аудиту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Петрович Йосиф Михайлович,
Національний університет «Львівська політехніка»,
професор кафедри менеджменту організацій;

кандидат економічних наук, доцент
Кушніренко Оксана Миколаївна,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування
НАН України» (м. Київ),
старший науковий співробітник відділу промислової
політики.

Захист дисертації відбудеться «27» квітня 2017 року о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.01 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79008, м. Львів, проспект Свободи, 18, ауд. 115.

Із дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79601, м. Львів, вул. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий «24» березня 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

Є. Й. Майовець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Промислове виробництво (ПВ) є важливим видом діяльності у структурі економіки України, найбільш активною ланкою економічної системи, мультиплікатором розвитку інших видів діяльності. Промисловість створює чверть валової доданої вартості (ВДВ) України, у неї залучено понад 2 млн працівників, 39 % усіх капітальних інвестицій в Україні спрямовані на підтримку та модернізацію промислових підприємств, на яких зосереджено п'яту частину основних засобів. Промисловість зазнала найбільшого організаційно-економічного реформування у період становлення незалежності України. Темпи її розвитку суттєво детермінують якість та спрямованість економічного зростання країни, але матеріально-технічне оснащення ПВ фізично і технічно застаріле, що негативно впливає на його ефективність.

Нині кризові явища у вітчизняній економіці спонукають до пошуку шляхів підвищення ефективності промислового виробництва (ЕПВ), що вимагає комплексного дослідження і достовірного оцінювання стану та тенденцій розвитку промисловості України. Законодавче ухвалення угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС) підтверджує незворотність євроінтеграційного курсу країни і стало підґрунтям наукового вивчення впливу євроінтеграційних умов на розвиток вітчизняного ПВ. Дослідженню теоретичних і практичних проблем підвищення ефективності функціонування економіки України присвячені праці О. М. Алімова, А. С. Гальчинського, В. М. Гейця, Я. А. Жаліла, М. І. Крупки, І. Г. Манцура, С. О. Матковського, Є. В. Мниха, С. М. Панчишина та інших. На значну увагу заслуговують публікації, присвячені удосконаленню механізму регулювання вітчизняної економіки Ж. М. Довгань, О. М. Ковалюка, Є. Й. Майовця, А. Ф. Мельник, І. Р. Михасюка, І. П. Мойсеєнко, В. М. Нижника, В. І. Приймака, О. Є. Сухай.

Стан і тенденції розвитку ПВ у структурі економіки України, визначення резервів підвищення його ефективності досліджують О. І. Амоша, В. П. Вишневський, І. О. Галиця, Л. С. Гринів, Л. В. Дейнеко, Ю. В. Кіндзерський, О. М. Кушніренко, Й. М. Петрович, М. М. Якубовський та інші. Вивченням впливу євроінтеграційних умов на вітчизняну економіку займаються Б. М. Данилишин, А. В. Єрмолаєв, Е. М. Лібанова, Д. Г. Лук'яненко, зокрема на ПВ України – В. М. Ємельянов, Л. П. Клименко, Н. В. Тарасова, Н. Д. Чала та низка інших.

Значний науковий доробок у сфері оцінювання ПВ на рівні суб'єктів господарювання слугує підґрунтям для дослідження його ефективності на макрорівні, зокрема для формування системи показників оцінювання ЕПВ України. Додаткового вивчення й удосконалення потребує процедура здійснення аналізу ПВ у структурі економіки України, з урахуванням Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД) 2010, чинної з 1 січня 2012 р., а також методичні підходи до оцінювання ЕПВ України. Постає потреба у комплексному оцінюванні ЕПВ України на підставі інтегрального показника оцінювання ЕПВ (ІПОЕПВ) України та представленні стратегії розвитку ПВ, з урахуванням європейського досвіду оцінювання ЕПВ і можливостей його застосування в Україні, що й зумовило актуальність теми дисертації, визначення її мети, завдань і структури.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт таких кафедр Львівського національного університету імені Івана Франка: економіки підприємства – «Регулювання підприємницької діяльності в Україні в умовах посилення євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0110U005091), внесок автора полягає у розробці методики визначення ІПОЕПВ України (довідка № 4805-Н від 23.10.2015 р.); обліку і аудиту – «Розвиток обліку, аналізу і контролю в господарській системі України» (номер державної реєстрації 0114U004776), автором розроблено методику формування узагальнених показників оцінювання господарських явищ і процесів для потреб економічного аналізу (довідка № 5422-Н від 23.11.2015 р.); статистики – «Статистичні показники оцінки соціально-економічного розвитку регіонів» (номер державної реєстрації 0112U003244), автор здійснив оцінювання розвитку промисловості Львівщини та аналіз зовнішньої торгівлі товарами регіону з країнами – членами ЄС (довідка № 2716-Н від 14.06.2016 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є обґрунтування та поглиблення теоретико-методичних засад, надання практичних рекомендацій щодо комплексного оцінювання ЕПВ України в умовах євроінтеграційних процесів.

Досягнення окресленої мети передбачає виконання таких *завдань*:

- з'ясувати зміст поняття «ефективність промислового виробництва», відобразити причинно-наслідкові зв'язки у тлумаченні ПВ та його ефективності;
- виокремити теоретико-методичні засади оцінювання ЕПВ України та дослідити їх сутність;
- сформулювати інформаційно-аналітичну систему показників оцінювання ЕПВ у структурі економіки України;
- оцінити стан і з'ясувати особливості розвитку ПВ у структурі економіки України в умовах євроінтеграційних процесів;
- поглибити та доповнити теоретико-методичні підходи до оцінювання ЕПВ України, обґрунтувати результати їх використання;
- здійснити порівняльний аналіз ПВ України та країн – членів ЄС;
- запропонувати концептуальну схему побудови узагальненого показника оцінювання ЕПВ України;
- розробити методичний підхід до комплексного оцінювання ЕПВ України та визначити найефективніші види ПВ за ІПОЕПВ;
- систематизувати наукові погляди щодо стратегічних напрямів розвитку ПВ України і розробити загальну схему стратегії розвитку ПВ України в умовах євроінтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання ЕПВ України в умовах євроінтеграційних процесів.

Предметом дослідження є теоретико-методичне підґрунтя і практичні аспекти оцінювання ЕПВ України в умовах євроінтеграційних процесів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у дисертації завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: історичний – у системному підході до трактування поняття ефективності як складової економічної науки; порівняльного аналізу – при поясненні термінологічної диференціації понять

«ефект», «ефективність», «результативність», «оцінка», «оцінювання»; аналізу та синтезу, індукції та дедукції – у з'ясуванні змісту поняття «ефективність промислового виробництва», визначенні її видів, критеріїв і структурних зв'язків між ними; системний – у загальній схемі формування інформаційно-аналітичної системи показників оцінювання ЕПВ України; статистичні – для оцінювання особливостей розвитку ПВ України та визначення структурних змін ПВ України; прогнозування – для визначення тенденції розвитку ПВ України; ранжування – для визначення найефективніших видів ПВ, позицій України та країн – членів ЄС за основними індикаторами, які характеризують ЕПВ; кореляційного аналізу – у виявленні щільності зв'язку між показниками для побудови ППОЕПВ України; компонентного аналізу (метод головних компонент) – у визначенні факторів впливу на ЕПВ України та вагових коефіцієнтів показників для побудови ППОЕПВ України. Для узагальнення результатів дослідження використано методи візуалізації, а для формулювання наукових тверджень і висновків – методи наукового абстрагування, узагальнення й конкретизації.

Інформаційною базою дисертаційної роботи є нормативно-правові акти Верховної Ради України (ВРУ), Кабінету Міністрів України (КМУ); аналітичні й статистичні матеріали Державної служби статистики України (Держстату), Центрального статистичного бюро Польщі, Статистичного відомства Європейського співтовариства (Євростату); інформація з баз даних Світового банку, Статистичного відділу Організації Об'єднаних Націй (ООН); публікації Європейської комісії, міжнародних рейтингових агентств; праці вітчизняних і зарубіжних учених; Інтернет-ресурси; власні напрацювання автора.

Наукова новизна полягає у розвитку теоретико-методичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу оцінювання ЕПВ України в умовах євроінтеграційних процесів.

Уперше:

– розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання ЕПВ України на підставі компонентного аналізу, зі застосуванням методу головних компонент для виявлення факторів впливу на ЕПВ України, що дало змогу побудувати ППОЕПВ та обчислити загальну ЕПВ України за таким інтегральним показником, визначити ефективність видів ПВ України, їх внесок у ЕПВ України, здійснити ранжування видів ПВ за ефективністю;

Удосконалено:

– процедуру здійснення аналізу ПВ у структурі економіки України в умовах євроінтеграційних процесів: з'ясовано вагомість ПВ в економіці України; обґрунтовано значення і роль ПВ у зовнішній торгівлі України; здійснено аналіз операцій із давальницькою сировиною у ПВ України; проведено аналіз інвестиційної та інноваційної активності у ПВ України, що дало змогу з'ясувати особливості його розвитку;

– теоретико-методичні підходи до оцінювання ЕПВ України, що уможливило: оцінювання ЕПВ України за обчисленими показниками; ранжування і визначення найефективніших видів ПВ за критерієм його приросту; оцінювання ефективності структурних змін ПВ України; прогнозування індексів ПВ України на короткострокову перспективу;

– науковий підхід до порівняльного аналізу ПВ України та країн – членів ЄС за основними індикаторами, які характеризують ЕПВ, – для з'ясування переваг розвитку вітчизняного ПВ, його ролі та місця у міжнародному середовищі;

– інструментарій обчислення узагальненого показника оцінювання ЕПВ України на підставі концептуальної схеми його побудови за етапами: формування матриці вихідних даних; якісний аналіз даних; вибір способу стандартизації даних; визначення процедури агрегування даних; визначення вагових коефіцієнтів ознак, – що дало змогу побудувати такий узагальнений показник;

Набули подальшого розвитку:

– наукова дефініція поняття «ефективність промислового виробництва», на підставі чого сформована узагальнена схема термінологічного дослідження понять «ефект», «ефективність», «результативність», що спрощує їх застосування в оцінюванні ЕПВ України;

– теоретико-методичні засади оцінювання ЕПВ України, що тлумачиться як комплекс теоретичних, методичних засад і процедур обчислення ЕПВ України; є результатом взаємодії теоретичної, методичної й аналітичної складових наукового дослідження для комплексного оцінювання ЕПВ України;

– рекомендації щодо формування інформаційно-аналітичної системи показників для комплексного оцінювання ЕПВ у структурі економіки України з урахуванням різних чинників: користувачів інформації, якісних ознак визначення ЕПВ, інформаційного забезпечення, аналітично-математичного інструментарію, євроінтеграційних процесів, що уможливило застосування системного підходу до оцінювання ЕПВ України;

– наукові погляди щодо стратегічних напрямів розвитку ПВ України, що дало змогу запропонувати авторське тлумачення стратегії розвитку ПВ, як комплексу рішень і сукупності цільових програм, спрямованих на визначення перспектив, пріоритетів і напрямів розвитку ПВ, формування та ефективного використання виробничого потенціалу, забезпечення динамічного і сталого розвитку промисловості; розробити загальну схему стратегії розвитку ПВ України в умовах євроінтеграційних процесів, окресливши системні проблеми та поточні несприятливі тенденції розвитку ПВ, визначальну ідею такої стратегії, стратегічні напрями і цілі розвитку ПВ, форми їх реалізації.

Практична цінність отриманих результатів полягає у розробленні методичних рекомендацій для побудови ІПОЕПВ України та визначенні найефективніших видів ПВ, що дасть змогу керівникам органів державного управління ухвалювати виважені рішення та розробляти програми соціально-економічного розвитку регіонів України.

Запропонований методичний підхід до визначення ІПОЕПВ України та рекомендації щодо ранжування видів ПВ використані у діяльності Головного управління статистики у Львівській області (довідка № 21-01/76 від 09.10.2015 р.). Результати виконаного автором аналізу чинників оцінки промислового розвитку використано у роботі Департаменту економічного розвитку, торгівлі та промисловості Львівської обласної державної адміністрації для оцінки соціально-економічних показників динаміки розвитку районів і міст обласного значення (довідка № 4-31-4422 від 22.10.2015 р.). Теоретичні та методичні результати

дослідження використовуються у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін «Фінансовий аналіз», «Аналіз господарської діяльності», «Теорія економічного аналізу», «Фінансовий менеджмент» (довідка № 4806-Н від 23.10.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, висновки та практичні рекомендації, викладені у дисертації, отримано автором особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ідеї та результати, що становлять особистий внесок автора.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертації доповідалися, отримали позитивні відгуки, були опубліковані у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій: «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства» (м. Львів, 26–28.04.2012 р.); «Розвиток економіки України в умовах активізації євроінтеграційних процесів» (м. Львів, 27–28.04.2012 р.); «Система державної статистики в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи» (м. Київ, 05–06.12.2012 р.); «Актуальні проблеми підвищення конкурентоспроможності держави, бізнесу та освіти в сучасних економічних умовах» (м. Полтава, 14–15.02.2013 р.); «Стратегічні орієнтири розвитку економіки України» (м. Львів, 27.02.2013 р.); «Ефективне управління економікою: процеси, явища, ризики» (м. Черкаси, 13–14.06.2014 р.); «Україна-България-ЕС: сьстояние и перспективи» (м. Варна, 11–17.09.2014 р.); «Виробничо-експортний потенціал національної економіки» (м. Ужгород, 03–04.10.2014 р.); «Національні моделі економічних систем: формування, управління, трансформації» (м. Херсон, 10–11.10.2014 р.); «Ефективна економіка та менеджмент: теорія і практика» (м. Дніпропетровськ, 14–15.11.2014 р.); «Євроінтеграція економіки України: виклики та рішення» (м. Дніпропетровськ, 20–21.02.2015 р.); «Розвиток національної економіки: теорія і практика» (м. Івано-Франківськ, 03–04.04.2015 р.); «Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд» (м. Запоріжжя, 10–11.04.2015 р.); «Еколого-економічні проблеми у міжнародній торгівлі та інвестиціях» (м. Львів, 20–21.10.2015 р.), «Пріоритети розвитку національної економіки в контексті євроінтеграційних та глобальних викликів» (м. Харків, 20–21.04.2016 р.); «Актуальні проблеми функціонування господарської системи України» (м. Львів, 20–21.05.2016 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 29 наукових праць, загальним обсягом 10,04 д. а., у т. ч. – 5 у співавторстві (особисто автору належить 8,54 д. а.). Зі загального обсягу публікацій: 2 – у колективних монографіях (з них 1 – міжнародна); 8 – у наукових фахових виданнях України (з них 3 включено до міжнародних наукометричних баз); 3 – у іноземних наукових виданнях (з них 2 включено до міжнародних наукометричних баз); 16 – у збірниках матеріалів тез доповідей на конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст наукової роботи викладений на 195 сторінках. Дисертація містить 32 таблиці, 53 рисунки, 14 комплексних додатків на 146 сторінках. Список використаних джерел налічує 391 найменування на 43 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і завдання, об'єкт, предмет, методи й інформаційну базу дослідження, висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів оцінювання ЕПВ України в умовах євроінтеграційних процесів.

У **першому розділі «Теоретико-методичні засади та система показників оцінювання ефективності промислового виробництва України»** визначено сутність ЕПВ, виокремлено основні складові наукового дослідження процесу оцінювання ЕПВ України, запропоновано інформаційно-аналітичну систему показників комплексного оцінювання ЕПВ у структурі економіки України.

Через уточнення наукової дефініції поняття «ефективності промислового виробництва», взаємозв'язків у тлумаченні понять «ефект», «ефективність», «результативність» побудовано узагальнену схему їх термінологічного дослідження в оцінюванні ЕПВ України (рис. 1).

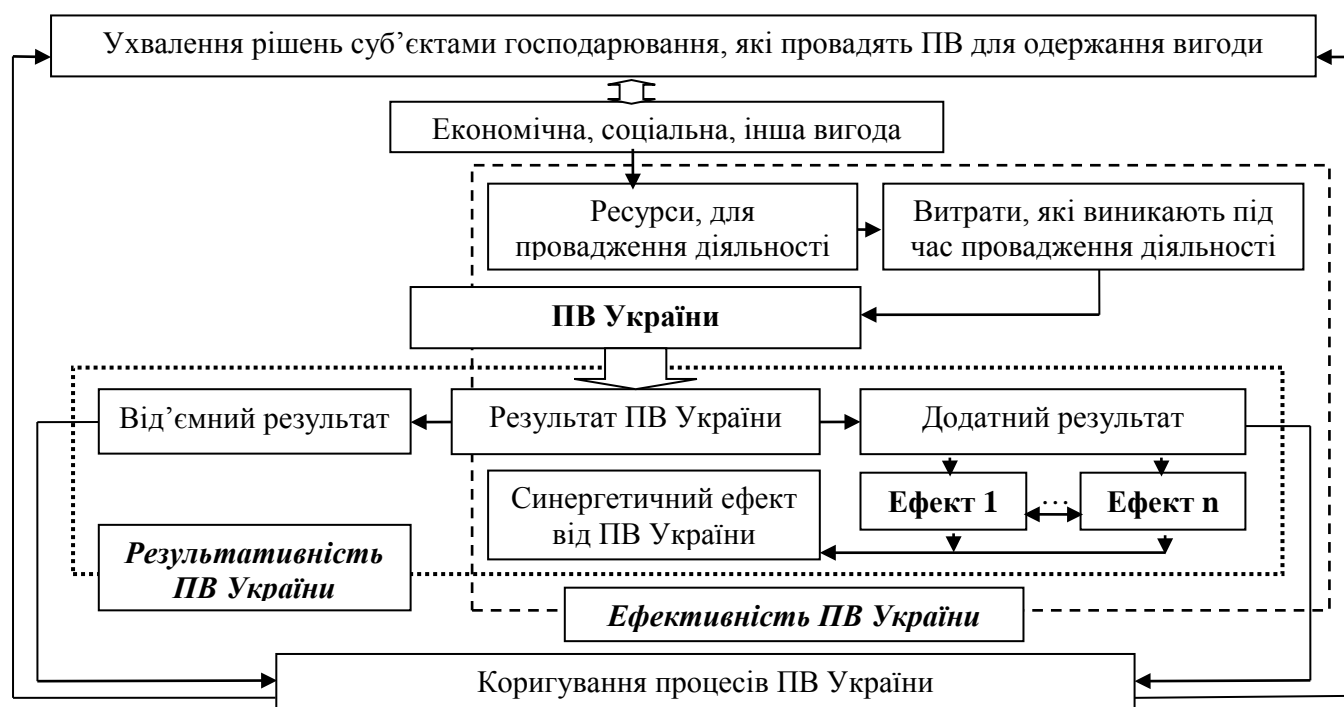

Рис. 1. Узагальнена схема термінологічного дослідження понять «ефект», «ефективність», «результативність» в оцінюванні ЕПВ України

Джерело: розроблено автором

ЕПВ визначено як економічну категорію, що характеризує спроможність промислових суб'єктів господарювання отримувати максимальну економічну вигоду за мінімальних витрат виробництва.

Ефект ПВ є додатним результатом діяльності промислових суб'єктів господарювання, вимірником поставленої мети. Не варто доходити висновку про ЕПВ лише на підставі одного одержаного ефекту, потрібно враховувати декілька ефектів, які демонструють напрями впливу ПВ на економіку, суспільство, довкілля тощо, таким чином формуючи синергетичний ефект від ПВ України.

Оцінювання ЕПВ України тлумачиться як комплекс теоретичних і методичних засад, процедур обчислення ЕПВ України. Є наслідком взаємодії складових наукового дослідження: теоретичної (наукове обґрунтування об'єкта дослідження),

методичної (побудова загальної схеми дослідження, удосконалення наявних і пропозиція нових методичних підходів до оцінювання ПВ) та аналітичної (економічний опис та обчислення основних показників, які характеризують ЕПВ).

Євроінтеграційні процеси визначено як розвиток відносин України з країнами – членами ЄС (інтенсифікація зовнішньої торгівлі, утвердження демократичних процесів, транскордонне співробітництво тощо) для підвищення ЕПВ.

Побудовано інформаційно-аналітичну систему показників комплексного оцінювання ЕПВ у структурі економіки України з урахуванням користувачів інформації, якісних ознак визначення ефективності, інформаційного забезпечення, аналітично-математичного інструментарію, євроінтеграційних процесів. У систему включено показники, які характеризують ресурсне забезпечення, виробництво та реалізацію, фінансовий стан і результати діяльності у ПВ. Відповідно до основного критерію визначення ефективності, за яким результати діяльності порівнюються з витратами, для оцінювання ЕПВ України використано показники ефективності, які є відносними величинами. Їх поділено на базові, додаткові, узагальнені та ШОЕПВ України. Для правильного розуміння та використання обраних показників запропоновано їх метаописи (метадані).

У другому розділі «Аналіз промислового виробництва у структурі економіки України та оцінювання його ефективності в умовах євроінтеграційних процесів» здійснено аналіз ПВ України та виявлено особливості його розвитку у структурі економіки України в умовах євроінтеграційних процесів. Це дало змогу, використовуючи різні методичні підходи до оцінювання ЕПВ, визначити: найбільш ефективні види ПВ за критерієм його приросту; ефективність структурних змін у ПВ України; тенденцію розвитку ПВ України та прогностичні значення індексів ПВ. Представлено рейтингові позиції України та країн – членів ЄС за основними індикаторами, які характеризують ЕПВ.

Внесок промисловості у ВДВ України залишається вагомим (у 2005–2013 рр. він становив 23–30 %), це підтверджують результати структурного аналізу 2014 р.: промисловість посідає 2-ге місце за кількістю суб'єктів господарювання та за обсягом реалізованої продукції; 1-ше – за кількістю зайнятих працівників. За цими показниками найбільшу частку у ПВ має переробна промисловість. Серед базових показників оцінювання ЕПВ в умовах євроінтеграційних процесів виокремлено експортний потенціал ПВ – кількісний показник, який характеризує значущість експорту промислових товарів і обчислюється як відношення обсягу експорту промислової продукції, у вартісному вимірнику за певний період до обсягу внутрішнього виробництва промислової продукції за відповідний період (у 2014 р. він становив 27 %). Аналіз товарної структури експорту підтвердив конкурентні переваги вітчизняного ПВ – 74,6 % експорту у 2014 р. становили промислові товари, з яких 32,6 % експортовано до країн – членів ЄС. Встановлено, що промислові товари, виготовлені на основі використання давальницької сировини, у 2014 р. становили 10,6 % експорту товарів.

Інвестування ПВ здійснюється переважно за рахунок власних коштів підприємств. У 2014 р. на розвиток ПВ спрямовано 39 % усіх капітальних інвестицій (на 18,3 в. п. менше ніж у 2013 р.). Капітальні інвестиції спрямовуються головним чином у матеріальні активи (більше 96 %). За показником інноваційної активності у промисловості Україна значно поступається країнам – членам ЄС.

У роботі встановлено, що в 2014 р.: найбільш прибутковим видом ПВ було «Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри» (68,7 % прибуткових підприємств); найбільш рентабельним – «Виробництво основних фармацевтичних продуктів та фармацевтичних препаратів» (рентабельність усієї діяльності становить 3,1 %).

Ознакою ефективного ПВ є його приріст, який характеризується поступовим зростанням значень основних показників оцінювання ефективності. Проведено ранжування і визначено найбільш ефективні види ПВ за критерієм приросту ПВ. Що більше зростання значень оцінкових показників ЕПВ, – то вища позиція виду ПВ у рейтингу. Методом прямого розміщення визначено вагові коефіцієнти зміни їх значень. Найефективнішим видом ПВ у 2014 р. є: «Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря».

Незначні зміни у 2014 р. порівняно з 2010 р. відбулися у структурі ПВ за видами економічної діяльності (обчислений коефіцієнт В. Рябцева перебуває у межах 0,071–0,150). За результатами аналізу технологічної структури переробної промисловості виявлено, що вона складається переважно з низькотехнологічного ПВ (більше 40 % обсягу реалізованої промислової продукції) та середнього низькотехнологічного ПВ (40 %). Високотехнологічне виробництво в Україні розвинене недостатньо (4 %), що суттєво менше рекомендованого Організацією економічного співробітництва та розвитку значення (20 %).

Щоб з'ясувати тенденцію розвитку ПВ України на підставі емпіричних даних обчислено прогностичні значення індексів ПВ на липень 2016 р. – червень 2017 р., використавши програмне забезпечення «Demetra+» (рис. 2).

Рис. 2. Емпіричні дані та прогностичні значення індексів ПВ України за січень 2010 р. – червень 2017 р., 2010 р. – базовий, відсотків

Джерело: обчислено і побудовано автором на підставі даних Держстату

Результати прогнозування дають підставу стверджувати: якщо на ситуацію не вплинуть, значення індексів ПВ продовжуватимуть зменшуватися відносно базового року, тобто триватиме спад виробництва. Значення індексів ПВ будуть меншими за відповідні середньорічні значення базового періоду на 25 %, спад ПВ уповільниться.

Здійснено порівняльний аналіз ПВ України та країн – членів ЄС за основними індикаторами (76 індикаторів), об'єднаними у сім груп: ПВ, ресурси, економічні індикатори, зовнішня торгівля, дослідження і розробки, навколишнє середовище, світові рейтинги. За даними Світового банку у 2014 р. ВДВ промисловості України була у 30 разів менша, ніж у Німеччини (лідера із ПВ серед країн – членів ЄС). Високі позиції Україна посідає за ресурсозабезпеченістю ПВ, експортом сировинних

товарів, забрудненням навколишнього середовища; низькі – за обсягом ВДВ промисловості на одну особу, наукомісткістю виробництва, експортом високотехнологічних товарів, легкістю ведення бізнесу, сприйняттям рівня корупції, захистом прав власності тощо. Обчислено і доведено високу енергомісткість вітчизняної економіки (значення показника енергомісткості економіки України в 2012 р. майже у 4 рази вище, ніж у Німеччини, у 3 рази – ніж у Польщі та Чехії).

У третьому розділі «Комплексне оцінювання ефективності промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів» запропоновано концептуальну схему побудови узагальненого показника оцінювання ЕПВ України, на підставі якого розроблено методичний підхід до побудови ППОЕПВ України та здійснено комплексне оцінювання ЕПВ України. Візуалізація етапів побудови узагальненого показника оцінювання ЕПВ подана на рис. 3.

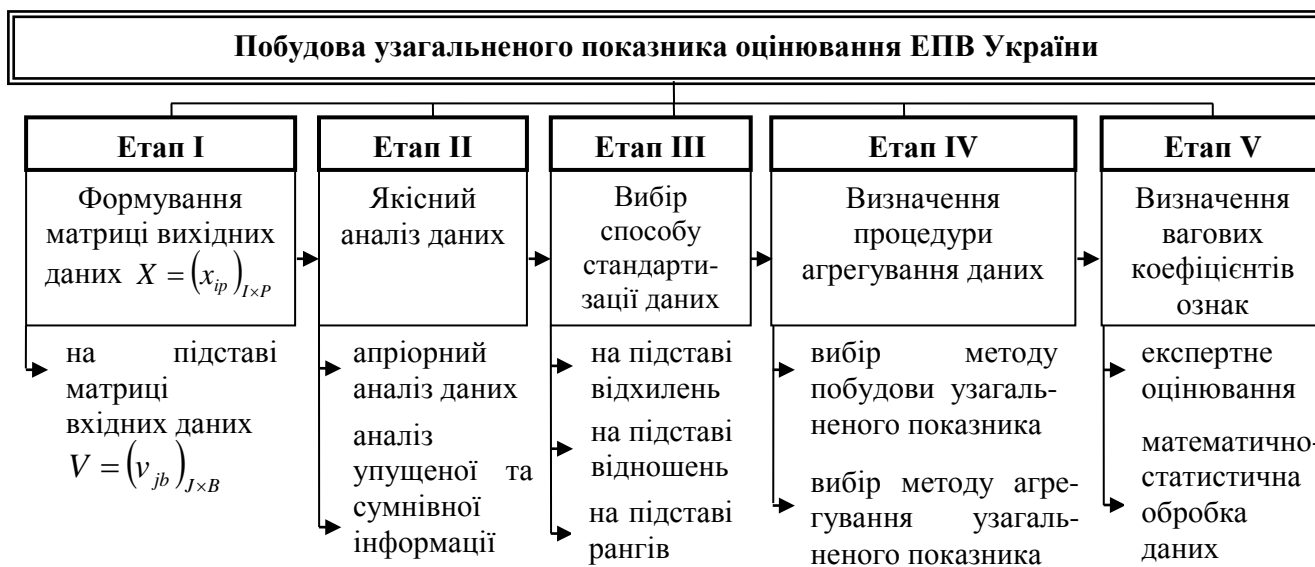

Рис. 3. Візуалізація етапів побудови узагальненого показника оцінювання ЕПВ України

Джерело: розроблено автором

Якщо для визначення ефективності I видів ПВ використовується P ознак, то ефективність i -го виду ПВ характеризується на підставі вектора $K_i = (x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{ip}, \dots, x_{iP})$, де x_{ip} – значення p -ї ознаки ($p = \overline{1, P}, P \geq 2$) для i -го виду ПВ ($i = \overline{1, I}$). Значення усіх векторів ($i = \overline{1, I}$) утворюють матрицю $X = (x_{ip})_{I \times P}$. Вона визначається на підставі вхідних даних, які характеризують основні напрями діяльності промислових суб'єктів господарювання $V = (v_{jb})_{J \times B}$, де $b = \overline{1, B}$ – ознаки, що характеризують ЕПВ України, $j = \overline{1, J}$ – види ПВ.

Узагальнений показник оцінювання ЕПВ України визначено як адитивну згортку стандартизованих значень P ознак для I видів ПВ, представлених у вигляді матриці $\tilde{X} = (\tilde{x}_{ip})_{I \times P}$, з урахуванням їх вагових коефіцієнтів w_p , визначених методом головних компонент. Завдяки удосконаленому інструментарію обчислення узагальненого показника оцінювання ЕПВ України із урахуванням якісного аналізу даних і способу їх стандартизації розроблено методичний підхід до побудови ППОЕПВ України.

ППОЕПВ України – це узагальнений (синтетичний) показник, побудований на підставі комплексного підходу до оцінювання ЕПВ України, з використанням

спеціальних математичних та експертних методів. Його побудова включає 13 етапів. ІПОЕПВ України обчислюється на підставі внеску S факторів впливу та I видів ПВ із урахуванням вагомості видів ПВ за формулою:

$$\text{ІПОЕПВ} = Y = \sum_{i=1}^I Y_i \times q_i \times 100, \quad (1)$$

де ІПОЕПВ – інтегральний показник оцінювання ЕПВ України; Y_i – інтегральний показник оцінювання ефективності (ІПОЕ) i -го виду ПВ за S факторами (характеризує ефективність видів ПВ); q_i – вагомість i -го виду ПВ, визначена на підставі частки i -го виду ПВ в обсязі реалізованої промислової продукції, $\sum_{i=1}^I q_i = 1$.

Обчислення ІПОЕПВ України здійснюється за ІПОЕ для кожного i -го виду ПВ:

$$\text{ІПОЕ} = Y_i = \sum_{p=1}^P [\varphi_1 \times |m_{p1}| + \varphi_2 \times |m_{p2}| + \dots + \varphi_s \times |m_{ps}|] \times \tilde{x}_{ip} = \sum_{p=1}^P \sum_{s=1}^S w_p \times \tilde{x}_{ip}, \quad (2)$$

де $\varphi_s = \frac{\lambda_s}{\sum_{s=1}^S \lambda_s}$ – ваговий коефіцієнт s -го фактора (визначає вагомість фактора у ІПОЕ

та обчислюється на підставі частки поясненої дисперсії λ_s); m_{ps} – факторне навантаження p -ї ознаки s -го фактора після обертання факторної матриці;

$w_p = \sum_{s=1}^S \varphi_s \times |m_{ps}|$ – ваговий коефіцієнт p -ї ознаки, $\sum_{p=1}^P w_p > 1$, тому його доцільно

нормувати: $\tilde{w}_p = \frac{w_p}{\sum_{p=1}^P w_p}$ – нормоване значення вагового коефіцієнта p -ї ознаки i -го

виду ПВ; \tilde{x}_{ip} – стандартизоване значення p -ї ознаки для i -го виду ПВ (обчислюється на підставі відхилень залежно від типу даних і їх інформаційної односпрямованості).

Особливістю розробленого методичного підходу до побудови ІПОЕПВ є можливість коригувати види показників і їх кількість. Компонентний аналіз дає змогу визначати латентний вплив факторів на ЕПВ України, здійснювати перехід від великої кількості ознак до декількох факторів, завдяки чому нівелюються показники, які є додатковими та не змінюють результату дослідження.

Для побудови ІПОЕ i -го виду ПВ України використано 9 відносних показників: продуктивність праці (x_{i1}); капіталовіддачу основних засобів (x_{i2}); коефіцієнт зносу основних засобів (x_{i3}); рентабельність активів (x_{i4}); коефіцієнт автономії (x_{i5}); рентабельність усієї діяльності (x_{i6}); частку підприємств, які одержали прибуток (x_{i7}); частку капітальних інвестицій в обсязі реалізованої промислової продукції (x_{i8}); частку інноваційної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції (x_{i9}). Їх кількість обмежена опублікованим обсягом даних Держстату. ІПОЕПВ України обчислено за Y_i для 16 видів ПВ. У процесі обчислення використано програмне забезпечення «Microsoft Office Excel 2010» та «Statistica 10». Встановлено вплив трьох факторів на ЕПВ України: фінансового (вагомість – 44 %); інвестиційно-інноваційного (вагомість – 39 %); ресурсного (вагомість – 17 %). Визначено ефективність видів ПВ за ІПОЕ (значення якого

знаходяться у межах [0;1]) та здійснено їх ранжування за ефективністю. Найефективнішим видом ПВ за підсумками діяльності у 2014 р. є «Виробництво основних фармацевтичних продуктів та фармацевтичних препаратів» (значення ІПОЕ = 0,62), а найменш ефективним – «Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції» (значення ІПОЕ = 0,20).

Щоб визначити загальну ЕПВ України обчислено ІПОЕПВ України за ІПОЕ, із урахуванням вагомості видів ПВ. Результати подано у балах (табл. 1). Внесок видів ПВ у загальну ЕПВ України визначено шляхом перерахування кількості балів за усіма факторами, для кожного виду ПВ, відповідно до суми усіх балів, із урахуванням вагомості видів ПВ. *Max* (ІПОЕПВ) України = 100 балів.

Таблиця 1

Результати комплексного оцінювання ЕПВ України у 2014 р.

№ з/п	Вид економічної діяльності, за КВЕД 2010	Ефективність видів ПВ України, балів	Внесок видів ПВ у загальну ЕПВ України, %
А	Б	1	2
1	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	47	10,8
2	Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	60	26,3
3	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	59	0,9
4	Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	47	2,7
5	Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	59	4,0
6	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	20	1,4
7	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	62	1,3
8	Виробництво гумових і пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції	42	3,7
9	Металургійне виробництво	47	16,3
10	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	49	0,6
11	Виробництво електричного устаткування	45	1,3
12	Виробництво машин і устаткування	54	2,7
13	Виробництво транспортних засобів	42	2,3
14	Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	61	2,6
15	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	47	21,8
16	Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	43	1,3
17	ПВ України	49	100

Джерело: обчислено автором на підставі даних Держстату

Для визначення рівня ЕПВ України розроблено шкалу значень ефективності. Значення ЕПВ України у 2014 р. перебуває у межах 40–59 балів, що відповідає «середньому» рівню ефективності. Серед 16 видів ПВ України у 2014 р.:

- немає видів ПВ із «високим» рівнем ефективності (80–100 балів);
- є 3 види ПВ із рівнем ефективності «вищий за середній» (60–79 балів);
- є 12 видів ПВ із рівнем ефективності «середній» (40–59 балів);
- є 1 вид ПВ із рівнем ефективності «нижчий від середнього» (20–39 балів);
- «низького» рівня ефективності немає (0–19 балів).

Значення ІПОЕПВ України у 2014 р. збільшилося порівняно з 2013 р. на 1,56 бали (збільшився внесок фінансового та ресурсного факторів (+2,09 бала, +1,13 бала), внесок інвестиційно-інноваційного фактора зменшився (-1,66 бала)).

Із урахуванням результатів оцінювання ЕПВ України запропоновано загальну схему стратегії розвитку ПВ України в умовах євроінтеграційних процесів (рис. 4).

СИСТЕМНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПВ УКРАЇНИ
<ol style="list-style-type: none"> 1) висока ресурсо- й енергомісткість ПВ, шкідливий вплив на навколишнє середовище; 2) коливання світових цін на енерго-сировинні ресурси; 3) структурні диспропорції попиту та пропозиції промислової продукції на внутрішньому ринку; 4) переважно низькотехнологічне та середнє низькотехнологічне ПВ; 5) низький рівень інвестиційної та інноваційної активності у ПВ; 6) сировинний експорт результатів ПВ
ПОТОЧНІ НЕСПРИЯТЛИВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПВ УКРАЇНИ
<ol style="list-style-type: none"> 1) недостатній попит на промислову продукцію і збитковість ПВ; 2) втрата виробничих потужностей і сировинних ресурсів через тимчасову окупацію території Автономної Республіки Крим та частини зони проведення антитерористичної операції; 3) зменшення обсягів зовнішньої торгівлі, переорієнтація на нові міжнародні ринки збуту; 4) несприятливі соціально-політичне становище країни та умови ведення бізнесу; 5) розвиток легкої промисловості на основі використання давальницької сировини
ВИЗНАЧАЛЬНА ІДЕЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
<p>Підтримка поточних виробничих потужностей і забезпечення ЕПВ України та акумуляція зусиль для стимулювання розвитку ПВ із перетворенням у високотехнологічне ПВ з високою доданою вартістю</p>
СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПВ УКРАЇНИ
<ol style="list-style-type: none"> 1) забезпечення інституційних чинників розвитку ПВ; 2) досягнення світового лідерства у виробництві харчових продуктів; 3) розвиток високотехнологічних, наукомістких, експортоорієнтованих виробництв; 4) розвиток екологічного ПВ із використанням інноваційних і ресурсозберігаючих технологій; 5) забезпечення зростання ефективності видів ПВ із найвагомішими внесками у ЕПВ України; 6) підвищення ЕПВ до «вищого за середній» рівня; 7) державна підтримка і розвиток найменш ефективних видів ПВ; 8) транскордонне співробітництво і створення бренду якісної вітчизняної промислової продукції
СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ РОЗВИТКУ ПВ УКРАЇНИ
<ol style="list-style-type: none"> 1) підвищення значення ППОЕПВ України до 60 балів; 2) забезпечення прибутковості ПВ на рівні 75 %; 3) збільшення обсягу інвестицій за рахунок іноземних інвесторів і бюджетних коштів на 20 %; 4) досягнення 20 % інноваційної активності у ПВ України
ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ І ЦІЛЕЙ РОЗВИТКУ ПВ УКРАЇНИ
<ol style="list-style-type: none"> 1) державне фінансування наукових проектів, які забезпечать розвиток ПВ; 2) створення нових робочих місць у ПВ; 3) створення якісного бренду вітчизняної промислової продукції; 4) залучення іноземних інвестицій і технологій у ПВ; 5) розробка інструментів грошово-кредитного і податкового регулювання для розвитку ПВ; 6) державне регулювання природоохоронної діяльності, у т. ч. з урахуванням впливу ПВ; 7) стабілізація соціально-політичного становища в країні для розвитку ПВ; 8) імплементація директив ЄС, гармонізація національних стандартів із стандартами ЄС, у т. ч. у ПВ; 9) розвиток транскордонного співробітництва, у т. ч. щодо ПВ

Рис. 4. Загальна схема стратегії розвитку ПВ України на 2017–2021 рр. в умовах євроінтеграційних процесів

Джерело: розроблено автором на підставі власних обчислень

Для реалізації визначальної ідеї стратегії розвитку ПВ України в умовах євроінтеграційних процесів запропоновано вісім стратегічних напрямів розвитку та чотири стратегічні цілі розвитку, досягнення яких характеризуватиме успішність виконання стратегії. Стратегічні цілі визначені на підставі обчисленої міри зростання значень показників – на 4 % щороку упродовж п'яти років. Стратегія розвитку ПВ України розроблена на період 2017–2021 рр. Удосконалити законодавство та налагодити механізми регулювання розвитку ПВ України швидше не вдасться, враховуючи нестабільну політичну та економічну ситуацію в країні.

ВИСНОВКИ

У дисертації науково обґрунтовано пропозиції щодо оцінювання ЕПВ України в умовах євроінтеграційних процесів. Результати дослідження є підставами для висновків теоретико-методичного та науково-практичного характеру:

1. З'ясовано сутність поняття «ефективності промислового виробництва» як економічної категорії, що характеризує спроможність промислових суб'єктів господарювання отримувати максимальну економічну вигоду за мінімальних витрат виробництва. Доведено, що ефективність господарської діяльності, ефективність діяльності промислових суб'єктів господарювання, ефективність діяльності промислових підприємств і ЕПВ є взаємопов'язаними категоріями, які характеризують процес і результат господарської діяльності промислових суб'єктів господарювання у визначений час і на встановленій території.

2. Виокремлення теоретико-методичних засад процесу оцінювання ЕПВ України дало змогу визначити основні його складові: теоретичну, методичну, аналітичну. Їх взаємозв'язок забезпечує комплексне оцінювання ЕПВ України, яке тлумачиться як складна категорія, що досліджується на підставі дії економічних законів, через визначення основних підходів, принципів і критеріїв, що є основними чинниками оцінювання ЕПВ України.

3. Сформовано інформаційно-аналітичну систему показників комплексного оцінювання ЕПВ України з урахуванням користувачів інформації, якісних ознак визначення ефективності, інформаційного забезпечення, аналітично-математичного інструментарію, євроінтеграційних процесів. Для реалізації комплексного підходу до оцінювання ЕПВ України здійснено поділ показників на основні, базові, додаткові та узагальнені, і використано їх для побудови ППОЕПВ України.

4. На підставі результатів аналізу ПВ у структурі економіки України в умовах євроінтеграційних процесів з'ясовано, що його внесок у ВДВ України залишається вагомим. Найбільшою у ПВ є частка переробної промисловості. Науково і практично доведено, що євроінтеграційні умови впливають на розвиток ПВ: 74,6 % експорту у 2014 р. становили промислові товари, з них 32,6 % експортовано до країн – членів ЄС. За показником експортного потенціалу встановлено, що 27 % обсягу реалізованої промислової продукції продано за межі України. Виявлено й обґрунтовано проблему використання давальницької сировини у ПВ та чинники, що її спричинили. Підтверджено низький рівень надходження капітальних інвестицій та прямих іноземних інвестицій у ПВ України. З'ясовано, що інноваційна активність ПВ України є набагато нижчою ніж у країнах – членах ЄС.

5. На підставі використання різних методичних підходів до оцінювання ЕПВ України встановлено: 1) ПВ України розвивається нестабільно, динаміка його приросту непостійна; 2) за показниками у 2014 р. найбільш прибутковим видом ПВ є «Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри»; найбільш рентабельним – «Виробництво основних фармацевтичних продуктів та фармацевтичних препаратів»; 3) найефективнішим видом ПВ за критерієм приросту ПВ у 2014 р. є «Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря»; 4) середнє високотехнологічне і високотехнологічне виробництво в Україні розвинене недостатньо, відбувається деіндустріалізація економіки; 5) за прогнозними значеннями індексів ПВ на липень 2016 р. – червень 2017 р., якщо на ситуацію не вплинуть, то спад ПВ триватиме.

6. За допомогою порівняльного аналізу ПВ України та країн – членів ЄС виявлено, що вагомість вітчизняного ПВ у світовому виробництві низька. За індикаторами природних ресурсів Україна має значні конкурентні переваги над країнами – членами ЄС. Натомість за енергомісткістю економіки та забрудненням навколишнього середовища ПВ України є неефективним. Обґрунтовано вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, які перешкоджають ЕПВ України, виявлено «суперечності» у розвитку ПВ України.

7. Запропоновано концептуальну схему побудови узагальненого показника оцінювання ЕПВ України з відображенням концепції, формуванням інформаційної бази та виокремленням етапів його побудови. Узагальнений показник оцінювання ЕПВ України визначено як адитивну згортку стандартизованих значень ознак для різних видів ПВ із урахуванням їх вагових коефіцієнтів, обчислених методом головних компонент.

8. Розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання ЕПВ України за ІПОЕПВ України зі застосуванням компонентного аналізу (метод головних компонент). Інтегральний показник представлено як адитивну згортку трьох факторів впливу на ЕПВ України: фінансового, інвестиційно-інноваційного та ресурсного. Визначено ефективність видів ПВ України та здійснено їх ранжування за ІПОЕ. Найефективнішим видом ПВ у 2014 р. є «Виробництво основних фармацевтичних продуктів та фармацевтичних препаратів». Визначено внески видів ПВ у загальну ЕПВ України за їх частками в обсязі реалізованої промислової продукції. Встановлено, що рівень ЕПВ України у 2014 р. є «середнім» (49 балів зі 100). Порівняно з 2013 р. значення ІПОЕПВ України збільшилося на 1,56 бали.

9. Науково обґрунтовано стратегічні напрями розвитку ПВ України в умовах євроінтеграційних процесів на підставі досвіду вітчизняних та європейських програм розвитку промисловості. Виявлено кількісну та якісну переваги європейських програм розвитку ПВ над вітчизняними. Запропоновано загальну схему стратегії розвитку ПВ України на 2017–2021 рр. Основними стратегічними цілями визначено підвищення значення ІПОЕПВ України до 60 балів; забезпечення прибутковості ПВ на рівні 75 %; збільшення обсягу інвестицій за рахунок іноземних інвесторів і бюджетних коштів на 20 %; досягнення 20 % інноваційної активності у ПВ України.

На підставі отриманих результатів дослідження розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання ЕПВ України з урахуванням внесків видів ПВ у

загальну ефективність; впливу фінансового, інвестиційно-інноваційного, ресурсного факторів на ЕПВ України. Очікуваними результатами від впровадження елементів наукової новизни дисертації є: пошук резервів розвитку вітчизняної промисловості; забезпечення моніторингу стану ПВ та оперативність ухвалення рішень керівниками органів державного управління; використання запропонованої стратегії розвитку ПВ України, що дасть змогу розробити чіткі заходи щодо підвищення його ефективності у довгостроковій перспективі та формування основних напрямів державної підтримки найменш ефективних видів ПВ в країні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективні монографії

1. Корицька О. І. Методи побудови узагальнюючих показників для оцінювання ефективності промислового виробництва України / Н. С. Струк, О. І. Корицька // Стратегії економічного розвитку : держава, регіон, підприємство : кол. монографія / За заг. ред. К. С. Шапошникова та ін. : у 2 т. – Т. 1. – Херсон : ВД «Гельветика», 2015. – С. 140–152 (0,75 д. а.; *особистий внесок автора стосується алгоритму обчислення узагальнюючого показника для оцінювання ЕПВ України (0,40 д. а.)*).

2. Корицька О. І. Порівняльне оцінювання ефективності промислового виробництва України за конкурентними перевагами його розвитку в умовах євроінтеграції та глобалізації / Н. С. Струк, О. І. Корицька // Rozwój społeczności międzynarodowej : przeszłość oraz nowe wyzwania Т. 3 / R. Kordonski, O. Struk, D. Kamilewicz-Rucińska, Ł. Muszyński, J. Ruciński, K. Sygidus (red.). – Lwów-Olsztyn, 2016. – S. 153–169 (0,90 д. а.; *особистий внесок автора стосується побудови рейтингів України за основними групами індикаторів, які визначають ЕПВ (0,50 д. а.)*).

Статті у наукових фахових виданнях України

3. Корицька О. І. Макроекономічний підхід до вивчення інформаційного забезпечення оцінювання діяльності промислових підприємств України / О. І. Корицька // Вісник НУ «Львівська політехніка». Збірник науково-прикладних праць «Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення і проблеми розвитку». – 2012. – № 722. – С. 110–115 (0,55 д. а.).

4. Корицька О. І. Системний підхід до визначення показників оцінювання ефективності діяльності промислових підприємств України / О. І. Корицька // Прикладна статистика : проблеми теорії та практики. Зб. наук. праць / Нац. акад. статистики, обліку та аудиту ; ред. кол. : І. І. Пилипенко (голов. ред.) та ін. – 2012. – Вип. 11. – С. 338–344 (0,32 д. а.).

5. Корицька О. І. Оцінка та оцінювання діяльності промислових підприємств України : фінансово-статистичний підхід / Н. С. Струк, О. І. Корицька // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський нац. економічний ун-т ; редкол. : С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – 2012. – Вип. 11. – Ч. 3. – С. 66–70 (0,70 д. а.; *особистий внесок автора стосується трактування та використання оцінки та оцінювання в економічному та статистичному аналізі (0,40 д. а.)*).
[Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Академія Google].

6. Корицька О. І. Зарубіжний і вітчизняний досвід оцінювання ефективності діяльності підприємств / О. І. Корицька // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – 2013. – Вип. 23.15. – С. 226–236 (0,66 д. а.).

7. Корицька О. І. Процес формування системи показників для оцінювання ефективності діяльності підприємств / О. І. Корицька // Вісник Львівського ун-ту. Серія економічна. – 2013. – Вип. 49. – С. 217–224 (0,52 д. а.).

8. Корицька О. І. Формалізована схема оцінювання ефективності промислового виробництва України / О. І. Корицька // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць Одеського нац. економічного ун-ту. – 2014. – № 2 (53). – С. 77–81 (0,31 д. а.).

9. Корицька О. І. Якісний аналіз множини даних у процесі оцінювання соціально-економічних явищ / О. І. Корицька // Економічний аналіз : зб. наук. праць Тернопільського нац. економічного ун-ту. – 2014. – Т. 16. – № 1. – С. 62–68 (0,55 д. а.). [Журнал включено до міжнародних наукометричних баз: Index Copernicus, WorldCat, Windows Live Academic, Research Bible, Open Academic Journals Index, CiteFactor].

10. Корицька О. І. Оцінка ефективності структурних змін у промисловому виробництві України / Н. С. Струк, О. І. Корицька // БізнесІнформ. – 2015. – № 2 (445). – С. 148–155 (0,75 д. а.; *особистий внесок автора стосується обчислення структурних змін ПВ України* (0,40 д. а.)). [Журнал включено до міжнародних наукометричних баз: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РИНЦ, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Scientific Indexing Services, Advanced Science Index, Open Academic Journals Index, GetInfo, BASE, InfoBase Index, OpenAIRE, WorldCat, SUNCAT Union Catalogue, COPAC Union Catalogue, Соціонет, Open Access Library, J-Gate, Академія Google, Research Bible].

Статті у іноземних наукових виданнях

11. Корицкая О. И. Теоретические аспекты исследования эффективности деятельности промышленных предприятий / О. И. Корицкая // Экономика и предпринимательство [Москва, Россия]. – 2014. – № 4. – Ч. 2. – С. 485–489 (0,44 д. а.). [Журнал включено до міжнародної наукометричної бази РИНЦ].

12. Корицкая О. И. Терминологические аспекты оценивания деятельности предприятий : эффект, эффективность, результативность / О. И. Корицкая // Экономика и управление [Минск, Беларусь]. – 2014. – № 2 (38). – С. 15–19 (0,41 д. а.).

13. Korytska O. Procedure of efficient integral index generation of the Ukrainian industrial production / O. Korytska // International Journal of Economics and Society [Memphis, USA]. – 2015. – Vol. 1. – P. 241–245 (0,43 д. а.). [Журнал включено до міжнародних наукометричних баз: Mendeleev, WorldCat, Research Bible, Cite SeerX].

Публікації в інших наукових виданнях

14. Корицька О. І. Основи формування інформаційного забезпечення про діяльність промислових підприємств України органами державної служби статистики на обласному рівні / О. І. Корицька // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства : Матеріали наук.-практ. конф., 26–28 квітня 2012 р. / Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2012. – С. 132–133 (0,14 д. а.).

15. Корицька О. І. Трактуння понять «оцінка» та «оцінювання» в аналізі діяльності промислових підприємств України / О. І. Корицька // Розвиток економіки України в умовах активізації євроінтеграційних процесів : Матеріали Міжнар. студ.-

аспірант. наук. конф., 27–28 квітня 2012 р. / Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2012. – С. 148–149 (0,15 д. а.).

16. Корицька О. І. Система індикаторів оцінювання ефективності діяльності підприємств промисловості України / О. І. Корицька // Система державної статистики в Україні : сучасний стан, проблеми, перспективи : Збірник тез виступів на X Міжнар. наук.-практ. конф. З нагоди Дня працівників статистики, 05–06 грудня 2012 р. / Нац. акад. статистики, обліку і аудиту. – К., 2012. – С. 98–100 (0,09 д. а.).

17. Корицька О. І. Історичні аспекти інтерпретації «економічної ефективності виробництва» / О. І. Корицька // Актуальні питання підвищення конкурентоспроможності держави, бізнесу та освіти в сучасних економічних умовах : Матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 лютого 2013 р. : у 3 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2013. – С. 26–28 (0,19 д. а.).

18. Корицька О. І. Взаємозв'язок понять «ефект» та «ефективність» в оцінюванні діяльності підприємств / О. І. Корицька // Стратегічні орієнтири розвитку економіки України : Матеріали I Міжнар. наук. інтернет-конф. студ., аспірант. та молодих учених, 27 лютого 2013 р. / Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2013. – С. 151–152 (0,19 д. а.).

19. Корицька О. І. Аналіз промислового виробництва України : структурний аспект / О. І. Корицька // Ефективне управління економікою : процеси, явища, ризики : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 13–14 червня 2014 р. / Черкаський держ. технологічний ун-т. – Черкаси, 2014. – С. 137–140 (0,13 д. а.).

20. Корицкая О. И. Структурный анализ промышленного производства Украины / О. И. Корицкая // Украина-България-ЕС : состояние и перспективы : Сборник с докладами от междунаучн. конф., 11–17 септември 2014 г. / Икономически университет Варна, Национален технически университет Херсон. – Т. 1. – Варна-Херсон : Наука и икономика, 2014. – С. 127–130 (0,22 д. а.).

21. Корицька О. І. Статистичне дослідження структурних змін у промисловому виробництві України в 2010–2012 рр. / О. І. Корицька // Виробничо-експортний потенціал національної економіки : Матеріали доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 жовтня 2014 р. / Ужгородський нац. ун-т. ; за заг. ред. : М. М. Палінчак, В. П. Приходько – Ужгород : ВД «Гельветика», 2014. – С. 59–62 (0,17 д. а.).

22. Корицька О. І. Кількісна та якісна оцінка структурних змін у промисловому виробництві України за видами економічної діяльності в 2010–2012 рр. / О. І. Корицька // Національні моделі економічних систем : формування, управління, трансформації : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2014 р. : у 2 ч. / Херсонський держ. ун-т. : ред. кол. К. С. Шапошников [та ін.]. – Ч. 1. – Херсон : ВД «Гельветика», 2014. – С. 76–79 (0,22 д. а.).

23. Корицька О. І. Аналіз та оцінка ефективності використання активів промислових підприємств України у 2012 р. / О. І. Корицька // Ефективна економіка та менеджмент : теорія і практика : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 листопада 2014 р. / Нац. гірничий університет. – У 2 ч. – Ч. 2. – Дніпропетровськ : ВД «Гельветика», 2014. – С. 180–183 (0,20 д. а.).

24. Корицька О. І. Європейський досвід впровадження цільових програм розвитку економіки у вдосконаленні промислової політики України / О. І. Корицька

// Євроінтеграція економіки України : виклики та рішення : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 20–21 лютого 2015 р. / Нац. гірничий ун-т. – Дніпропетровськ : ВД «Гельветика», 2015. – С. 42–45 (0,15 д. а.).

25. Корицька О. І. Вплив зміни методичних підходів до КВЕД на оцінювання ефективності промислового виробництва України / О. І. Корицька // Розвиток національної економіки : теорія і практика : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 квітня 2015 р. / ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника». – Ч. 1. – Івано-Франківськ–Тернопіль : Крок, 2015. – С. 279–281 (0,20 д. а.).

26. Корицька О. І. Оцінка динаміки промислового виробництва України / О. І. Корицька // Сучасні тенденції в економіці та управлінні : новий погляд : збірник Матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 квітня 2015 р. / Східноукраїнський ін-т економіки та управління. – Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2015. – С. 16–19 (0,21 д. а.).

27. Корицька О. І. Економічні та соціальні проблеми сталого розвитку промислового виробництва в Україні / О. І. Корицька // Еколого-економічні проблеми у міжнародній торгівлі та інвестиціях : Матеріали III Міжнар. наук. конф., 20–21 жовтня 2015 р. / за ред. І. Грабинського / Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2015. – С. 127–131 (0,19 д. а.).

28. Корицька О. І. Інвестиційне середовище промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів / Н. С. Струк, О. І. Корицька // Пріоритети розвитку національної економіки в контексті євроінтеграційних та глобальних викликів : Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 20–21 квітня 2016 р. Тези доповідей. – Ч. 2 / Харківський нац. ун-т будівництва та архітектури. – Харків : ХНУБА, 2016. – С. 317–320 (0,20 д. а.; *особистий внесок автора стосується аналізу структури прямих іноземних інвестицій у промисловості України* (0,10 д. а.)).

29. Корицька О. І. Проблема використання давальницької сировини у промисловому виробництві України / О. І. Корицька // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України : Матеріали XXIII Міжнар. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих учених, 20–21 травня 2016 р. / Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2016. – С. 84–85 (0,10 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Корицька О. І. Оцінювання ефективності промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2017.

У дисертаційній роботі обґрунтовано і поглиблено теоретико-методичні засади та надано практичні рекомендації щодо оцінювання ефективності промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів. З'ясовано сутність поняття «ефективності промислового виробництва», сформовано інформаційно-аналітичну систему показників комплексного оцінювання ефективності промислового виробництва України та представлено їх метаописи. Удосконалено процедуру здійснення аналізу промислового виробництва України.

Проведено ранжування видів промислового виробництва за критерієм його приросту. Досліджено ефективність структурних змін у промисловому виробництві України. Здійснено прогноз індексів промислового виробництва України на короткострокову перспективу у «Demetra+». Удосконалено науковий підхід до порівняльного аналізу промислового виробництва України та країн – членів Європейського Союзу за групами індикаторів. Запропоновано загальну схему стратегії розвитку промислового виробництва України для підвищення його ефективності в умовах євроінтеграційних процесів, де окреслено системні проблеми та поточні несприятливі тенденції розвитку промислового виробництва, визначальну ідею такої стратегії, стратегічні напрями і цілі розвитку промислового виробництва, форми їх реалізації.

У дисертації розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності промислового виробництва України та побудовано інтегральний показник оцінювання ефективності, що дало змогу обчислити загальну ефективність промислового виробництва і визначити найефективніші види промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів.

Ключові слова: ефективність, євроінтеграційні процеси, інтегральний показник, комплексне оцінювання, компонентний аналіз, промислове виробництво, стратегічні напрями розвитку промислового виробництва, структура національної економіки, структурні зміни у промисловому виробництві.

АННОТАЦИЯ

Корицкая О. И. Оценивание эффективности промышленного производства Украины в условиях евроинтеграционных процессов. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, 2017.

В диссертационной работе обоснованы и углублены теоретико-методические основы, даны практические рекомендации в осуществлении оценки эффективности промышленного производства Украины в условиях евроинтеграционных процессов. Выяснено сущность понятия «эффективности промышленного производства», сформировано информационно-аналитическую систему показателей комплексной оценки эффективности промышленного производства Украины и предоставлено их метаописания. Усовершенствовано процедуру осуществления анализа промышленного производства Украины. Проведено ранжирование видов промышленного производства по критерию его прироста. Исследовано эффективность структурных изменений в промышленном производстве Украины. Осуществлен прогноз индексов промышленного производства Украины на краткосрочную перспективу в «Demetra+». Усовершенствован научный подход к сравнительному анализу промышленного производства Украины и государств Европейского Союза по группам индикаторов. Предложено общую схему стратегии развития промышленного производства Украины для повышения его эффективности в условиях евроинтеграционных процессов, где обозначено системные проблемы и текущие неблагоприятные тенденции развития промышленного производства, определяющую идею такой стратегии,

стратегические направления и цели развития промышленного производства, формы их реализации.

В диссертации разработан методический подход к комплексной оценке эффективности промышленного производства Украины и построен интегральный показатель оценки эффективности, что дало возможность вычислить общую эффективность промышленного производства и определить наиболее эффективные виды промышленного производства Украины.

Ключевые слова: эффективность, евроинтеграционные процессы, интегральный показатель, комплексная оценка, компонентный анализ, промышленное производство, стратегические направления развития промышленного производства, структура национальной экономики, структурные изменения в промышленном производстве.

SUMMARY

Korytska O. I. The efficiency evaluation of the Ukrainian industrial production in the conditions of European integration processes. – Manuscript.

Dissertation for the scientific degree of candidate of economic sciences on a specialty 08.00.03 – Economics and Management of National Economy. – Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2017.

The aim of dissertation research is to evaluation the efficiency of the Ukrainian industrial production in the conditions of European integration processes. In the dissertation, theoretical and methodical principles are deeply reasoned and practical recommendations about the efficiency evaluation of the Ukrainian industrial production in the conditions of European integration processes are provided. The authors' definition of the efficiency evaluation of the Ukrainian industrial production is offered: economic category, which characterizes the possibility of industrial enterprises to get the maximum profit with minimum production costs. The cause-effect relationship in the interpretation of industrial production and the efficiency of its realization are reflected. The author has defined the differences between the concepts of effect, efficiency, effectiveness and constructed generalized scheme of their use in the efficiency evaluation of the Ukrainian industrial production in the conditions of European integration processes. The theoretical and methodical approaches to the efficiency evaluation of the Ukrainian industrial production are studied and their essence is revealed. Informational and analytical system of indicators of the complex efficiency evaluation of the Ukrainian industrial production is formed. It consists of basic indicators, additional indicators, generalized indicators and the integral index of the efficiency evaluation of the Ukrainian industrial production. Metadata was created to explain a system of indicators. The author interprets metadata as data that provides information about other data.

Based on the results of the analysis of industrial production in the structure of Ukrainian national economics author has found: the share of industry in the national economy, the Ukraine partner countries in foreign trade, the main types of industrial goods and services that are exported and imported, the amount of investment in industry, the level of innovative activity in industrial production. Using different methodical approaches author has calculated: the share of profitable industrial enterprises in Ukraine, the changes in the structure of industrial production and its efficiency, the most efficient types of

industrial production by the growth criteria, the short term forecast for the indexes of industrial production by software “Demetra+”. The impact of European integration conditions is taken into account in constructing the ratings of Ukraine and European Union countries (comparative analysis is done by seventy-six groups of indicators that characterizing: industrial production, resources, economic indicators, foreign trade, research and development, environment, world rankings). Based on this international comparisons author investigated the external and internal factors that impede the efficient industrial production in Ukraine.

The methodical approach to complex evaluation the efficiency of the Ukrainian industrial production is offered. The main emphasis is made on the factor analysis usage (the principal components method). Idea is to calculate the integral index the efficiency evaluation of the Ukrainian industrial production. The formula for integral index calculating is based on convolution of factor loadings values and of input parameters normalized values with regard to their significance. Incoming information is presented in the form of data matrix. Its qualitative analysis includes data validation for the abnormally large or small values presence, filling in transmitted information, descriptive statistics analysis. Unification of the indicators is provided through standardization procedure. This index is used to find the most effective types of industrial production and the overall efficiency of the Ukrainian industry. The most effective type of industrial production defined pharmaceutical production.

All results of research author has used in order to form the strategy of development of the Ukrainian industrial production to increase its efficiency in the conditions of European integration processes. The strategy is based on the European Union countries' experiences for the improvement of industrial policy. The author has found out quantitative and qualitative advantages of European industry development programs. A conceptual diagram of the strategy consists of systemic problems, current adverse trends, conceptual idea, strategic direction, strategic goals and forms of implementation of strategic directions and goals. Using this strategy should lead to the development of the Ukrainian industrial production and increase its efficiency.

Key words: efficiency, European integration processes, integral index, complex evaluation, component analysis, industrial production, strategic directions of development of industrial production, structure of the national economy, structural changes in industrial production.

Підписано до друку 22.03.2017 р. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Формат 60x80/16. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 79

Друк СПДФО Марусич М. М. Свідоцтво № 1252 від 30.12.1996

м. Львів, пл. Осмомисла, 5/11

тел./факс: (032) 261-51-31

e-mail: interprint-m@ukr.net